HALÁSZ MARGIT kötete szociográfiai és néprajzi megalapozottságú, gondosan kimunkált népmesék gyűjteménye – talán inkább felnőtteknek." – *A vörös nyelvű párduc*ot **BRANCZEIZ ANNA** mutatja be.

Az állatokkal beszélgető író

A vörös nyelvű párduc szociográfia és mese együtt, talán hajlik a mágikus realizmus felé, felidézi Gabriel García Márquez vagy Lázár Ervin varázslatos történeteit, meséit, de Móricz szociográfiai hátterű elbeszéléseit is. Ám besorolhatósága mégis kérdéses, helyesebben nem fontos, hiszen az olvasó a legkevésbé sem ezzel törődik. Csak az irodalmár próbál meg elméletek és irodalomtörténeti kontextusok kereszttüzében olvasni. Az olvasót magával ragadja a varázslatos mesevilág, az egymásba fonódó történetek. Ez utóbbiak azonban szorongatóak, és szinte mindig rosszul végződnek.

A Halász Margitra jellemző biztos és szabados, könnyen követhető és élvezhető stílus- és nyelvhasználat, a korábbi kötetekből jól ismert, személyes indíttatásúnak ható mesélőkedv, a mitologizálás, a játékosság a legújabb, tizedik kötetet is erősen meghatározza. Az időkezelés és a cselekményszövés ismerős lehet a *Gyöngyhomok* (2011) olvasóinak, de egy Halász Margit-olvasóban épp így felidéződhet a *Csillagkerti szonáta* (2000), az *Éneklő folyó* (2007), vagy a *Vidróczki-kódex* (2013) is. A tipikus mesei elemek is visszaköszönnek a korábbi kötetekből, mint például: *„El is mentek követségbe a csendes természetű daruhoz, […]"*, vagy: *„Ő otthon a legkisebb fiú, hát akkor ez most az ő meséje."* De említhetnénk a következő példát is: *„Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy fekete gólya, aki túl a síkon egy mocsár mellett rakott fészket."* A prózákra jellemző az is, hogy miközben Halász klasszikus mesei

narrációt alkalmaz, és erősen reflektál a hagyományra, a mai kort érintő cselekményszövéssel hagyományt is tör. Ezáltal a történetek valóban kortárssá válnak. *A vörös nyelvű párduc* így nemcsak Márquezt idézi, hanem akár Baricco regényeit is, amelyek ugyancsak újítólag léptek fel a mágikus realizmus műfajában.

A vörös nyelvű párduc kis szobrának története, a baljós bűbáj, amely körülveszi (a rossz dolgok mindig e miatt történnek), már önmagában is egy mitologikus, varázslatos világot teremt. Az össze-összedőlő vár Kőműves Kelemenné balladáját idézi meg szövegszerűen is (*„Ami követ felraktak délig, leomlott estére, amit estig raktak, leomlott reggelre”*), és gyaníthatóan Halász Margit minden történetének megtalálhatnánk a párját régi népballadákban. E kapcsolódás miatt is lehet, hogy nem könnyed mesék várják az olvasót. Miközben Halász történetei mágikus, valóban a meséket idéző atmoszférát teremtenek, mégis nyugtalanítóak: az írásokban rendre előkerül a bűn, a házastársi hűtlenség, a gyilkosság (*„Milyen jó lenne, ha Anti meghalna, mert akkor egymáséi lehetnének. Sára bólogat. Nincs idő cifrázásra. Agyonütés vagy fojtás? Fojtás.”*), a paráznaság (*„A lovag már az ötödik férfi volt, akivel dolga akadt. Ebből csak háromszor történt önszántából, kétszer csak úgy elkapták a vár sötét zugában.”*), a lopás, sőt az emberrablás (például az utolsó fejezetben, amikor a Risa nevű lányt Németországba viszik örömlánynak). A befejezés mindig szomorú, lehangoló, néha egyértelműen utal a szereplők tragikus végére, mint amikor Violát megtámadja a macska, vagy amikor Sárát és szeretőjét felakasztják, mert a gyorslovas nem érkezik meg időben. Néha csak halványan, jelzésszerűen érzékelhető a kibontakozó dráma (*„Nekik már tényleg nem lett volna semmi veszíteni valójuk, ha nem lett volna ott az az átkozott akna.”*)

Noha az egyes történetekben az éles váltások olykor zavaróan megtörik a cselekményt, a kötet egészét tekintve a sűrűn burjánzó cselekményszövés mégsem válik az olvashatóság kárára. Az egymásból induló és egymáshoz visszatérő cselekményszálak, a mindvégig jelenlévő vörös nyelvű párduc kis szobrocskája, az újra és újra felbukkanó szereplők, egy-egy kibontakozó családtörténet révén egy regényt alkotnak. Ám az egyes fejezetek külön-külön is értelmezhető rövid novellák.

Ahogy az egyes elbeszélések dramaturgiailag fokozzák az olvasó kíváncsiságát, úgy a történelmi síkon előrehaladó idő, a

fokról fokra nagy egészbe rendeződő történetek is felkeltik az érdeklődést. A késleltetés és fokozás tipikus példája rögtön a nyitó rész: a rejtélyes, csuklyás vándor, Baltazár alakjával és még rejtélyesebb csomagjával. A vándorról igazából nem derül ki, kicsoda, ahogy az sem, hova vitte volna a csomagot (a vörös nyelvű párduc szobrával), amelynek útja aztán rendkívül sokfelé vezet. A várakozás nem hiábavaló: az elején erősen romantikus elbeszélői világot és pozíciót idéző mű közel 400 évet felölelve végül a XXI. századig kalauzolja az olvasót. Nagy erénye *A vörös nyelvű párduc*nak, hogy stílus- és hangnemváltásai igazodnak ugyan az adott korról szóló történethez, ám észrevétlenül, nem bontva meg a könyv egységét.

Az olvasót nemcsak a cselekményszövés és a stílus vonhatja bűvkörébe, de maga a mesevilág is. Halász Margit ezúttal is kiváló mesélőnek bizonyul. Antropomorf állatok kísérik végig a szövegeket, akik nemcsak éreznek, hanem beszélgetnek, sőt pletykálnak a meghatározó eseményekről: *„Valamit nagyon el szeretnének mondani egymásnak, mielőtt útra kelnek. Talán egy régi mesét, talán egy verset, talán egy mondókát, amit ezen a nyáron tanultak.”* Kiemelt jelentőségűek az állatok azért is, mert egy-egy fejezet címét alkotják, és helyenként úgy tűnnek fel, mint az elbeszélő alteregója, aki mindent tud, mindent lát: *„Nem könnyű hűséges vadlibának lenni ott, ahol az emberek nyilvánvalóan megszegik a házastársi hűséget. A vörösnyakú ludak nem is néztek oda, szégyenlősen elfordultak, és a közelgő hazaköltözés részleteire terelték a szót.”* Egy idő után azt hihetné az olvasó, hogy az elbeszélő azért tud annyi mindent ilyen pontos részletességgel, mert korszakról korszakra valamilyen állat képében jelent meg. Esetleg ők adták tovább egymásnak a történeteket, és őket faggatva írta meg a szerző az elbeszéléseket.

Halász Margit kötete szociográfiai és néprajzi megalapozottságú, gondosan kimunkált népmesék gyűjteménye – talán inkább felnőtteknek. Olvasmányosságával mindenkit képes megszólítani, aki egy kicsit is rajong a mesékért. Ez a legnagyobb erénye. Biztos akadna kritikus, aki hosszasan bírálná, hogy a szerzőnő nem mutat újat, talán nem elég kortárs, esetleg nem elég „posztmodern”. Nem hinném, hogy ilyesmit jogosan fel lehetne róni Halász Margitnak és *A vörös nyelvű párduc*nak, amely még az irodalmárokat és a kritikusokat is könnyen magával ragadhatja.